

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Uvodna napomena: opća pravila o dopuštenim dokazima, njihovoj dokaznoj vrijednosti, teretu dokazivanja i obliku izvođenja dokaza propisana su odredbama Građanskog zakonika i Zakona o građanskom postupku navedenima u nastavku. Poveznice na pročišćene portugalske verzije tih dvaju zakonskih akata navedene su na kraju ovog informativnog članka.

U skladu s člankom 342. Građanskog zakonika:

osoba koja se poziva na određeno pravo u pravilu mora dokazati činjenice na kojima se to pravo temelji

stranka protiv koje se ta osoba poziva na određeno pravo mora dokazati činjenice kojima se sprečava, izmjenjuje ili prekida to pravo

u slučaju sumnje činjenice se moraju smatrati konstitutivnima.

Kad je riječ o postupku zbog negativne ocjene (članak 10. stavak 3. točka (a) Zakona o građanskom postupku i članak 343. Građanskog zakonika), u kojem stranka ne traži donošenje presude protiv druge stranke, nego samo želi da sud utvrdi nepostojanje prava ili činjenice, tuženik mora dokazati elemente koji čine navodno pravo.

U sudskim postupcima koji se moraju pokrenuti u određenom roku od datuma kad je tužitelj postao svjestan određene činjenice tuženik mora dokazati da je rok već istekao, osim ako postoji koje drugo rješenje koje je posebno utvrđeno zakonom (članak 343. stavak 2. Građanskog zakonika).

Ako pravo na koje se poziva tužitelj podliježe suspenzivnom uvjetu (neizvjestan događaj u budućnosti o kojem ovise učinci pravnog posla jer su tako utvrdile stranke – članak 270. Građanskog zakonika) ili početnom datumu (trenutak od kojeg se određeno pravo aktivira – članak 278. Građanskog zakonika), podnositelj tužbe mora dokazati da je uvjet ispunjen ili da je početni datum prošao (članak 343. stavak 3. Građanskog zakonika).

Ako pravo na koje se poziva tužitelj podliježe rezolutivnom uvjetu (neizvjestan događaj u budućnosti o kojem ovisi prekid učinaka pravnog posla jer su tako utvrdile stranke – članak 270. Građanskog zakonika) ili završnom datumu (trenutak nakon kojeg se pravo više na primjenjuje – članak 278. Građanskog zakonika), tuženik mora dokazati da je uvjet ispunjen ili da je završni datum prošao (članak 343. stavak 3. Građanskog zakonika).

Obveze iz navedenih pravila prebacuju se na drugu stranku ako postoji pravna pretpostavka (posljedica ili zaključak koji u skladu sa zakonom proizlazi iz poznate činjenice radi utvrđivanja nepoznate činjenice), izuzeće ili oslobođanje od tereta dokazivanja ili važeći sporazum o tome i, općenito, ako je to propisano zakonom (članak 344. stavak 1. Građanskog zakonika). Teret dokazivanja prebacuje se na drugu stranku i ako je suprotna stranka namjerno spriječila stranku koja bi trebala izvesti dokaz da taj dokaz dostavi (članak 344. stavak 2. Građanskog zakona).

Sporazum o prebacivanju tereta dokazivanja na drugu stranku nevažeći je:

ako je riječ o nepovredivom pravu (pravu kojeg se stranka ne može odreći jednostavnim izjavom da to želi učiniti) ili ako bi jednoj od stranaka moglo biti pretjerano teško ostvariti to pravo (članak 345. stavak 1. Građanskog zakonika)

ako se njime isključuje bilo koje zakonsko sredstvo dokazivanja ili se dopušta sredstvo dokazivanja koje nije propisano zakonom; ako se zakonske odluke o dokazima temelje na razlozima javnog poretka, takvi su sporazumi nevažeći u svim okolnostima (članak 345. stavak 2. Građanskog zakonika).

Ako dokaze izvodi stranka koja snosi teret dokazivanja određene činjenice, suprotna stranka može izvesti protudokaze kako bi dovela te činjenice pod sumnju. Ako postoji dostatna sumnja, mora se donijeti odluka protiv stranke koja je imala obvezu dokazati predmetnu činjenicu (članak 346. Građanskog zakonika).

Potpuni dokazi mogu se osporiti samo dokazima kojima se dokazuje da činjenica na kojima se temelje nije istinita, ne dovodeći u pitanje ostala ograničenja posebno propisana zakonom (članak 347. Građanskog zakonika).

Osoba koja se poziva na običajno, lokalno ili strano pravo mora dokazati postojanje tog prava i njegov sadržaj, no sud mora nastojati steći predmetno znanje po službenoj dužnosti (članak 348. stavak 1. Građanskog zakonika). Sud je isto tako odgovoran za utvrđivanje činjenica po službenoj dužnosti kad god mora donijeti odluku na temelju običajnog, lokalnog ili stranog prava, a ni jedna od stranaka nije se na to pravo pozvala ili je suprotna stranka priznala njegovo postojanje i sadržaj ili nije podnijela prigovor (članak 348. stavak 2. Građanskog zakonika). Ako ne može utvrditi sadržaj mjerodavnog prava, sud primjenjuje pravila portugalskog običajnog prava (članak 348. stavak 3. Građanskog zakonika).

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Da, postoje pravila kojima se određene činjenice izuzimaju od potrebe dokazivanja.

Prema članku 412. stavku 1. Zakona o građanskom postupku nije potrebno dokazivati:

dobro poznate činjenice koje su općepoznate

činjenice kojih je sud svjestan na temelju izvršavanja svojih funkcija; kad se sud pozove na te činjenice, dokumentacija s dokazima o činjenicama mora se priložiti predmetu.

Portugalsko pravo dopušta donošenje pretpostavki na temelju zaključaka koji se izvode iz prava ili ih izvodi sudac iz poznate činjenice kako bi utvrdio nepoznatu činjenicu (članak 349. Građanskog zakonika).

Stranka kojoj pravna pretpostavka ide u korist ne mora dokazati činjenicu koja proizlazi iz te pretpostavke (članak 350. stavak 1. Građanskog zakonika).

Pravne pretpostavke mogu se osporavati, to jest mogu se iznositi protudokazi, osim ako je to zabranjeno zakonom (članak 350. stavak 2. Građanskog zakonika).

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

Vrijednost svakog dokaznog sredstva razlikuje se ovisno o njegovoj prirodi.

Vjerodostojne isprave imaju punu dokaznu snagu s obzirom na određene činjenice, koje se mogu osporavati samo dokazima o suprotnom (članci od 369. do 372. Građanskog zakonika).

Privatni dokumenti imaju punu dokaznu snagu ako su rukopis i potpis, ili samo potpis, priznati ili ih se ne osporava, osim ako ih se ospori kao lažne (članci od 373. do 379. Građanskog zakonika).

Postoje posebne odredbe o dokaznoj snazi evidencija, pisanih dokumenata, bilješki, potvrda, izvadaka potvrda, ovjerenih primjeraka i fotokopija (članci od 380. do 387. Građanskog zakonika).

Sud slobodno ocjenjuje dokaze dobivene vještačenjem, sudskim inspekcijama i svjedočenjem (članci 389., 391. i 396. Građanskog zakonika).

Pravne pretpostavke dopuštene su samo u istim slučajevima i pod istim uvjetima dopuštenima za dokaze dobivene svjedočenjem (članak 351. Građanskog zakonika).

Sudska sloboda pri ocjeni dokaza ne obuhvaća činjenice za čije su dokazivanje zakonom propisane posebne formalnosti ili one koje se mogu dokazati samo dokumentima ili su potpuno dokazane dokumentima, sporazumom stranaka ili priznanjem stranaka (članak 607. stavak 5. Zakona o građanskom postupku). Sud mora razmotriti sve dostavljene dokaze, bez obzira na to potječu li od stranke koja ih je trebala dostaviti, ne dovodeći u pitanje odredbe kojima se iskazi o činjeničnom stanju proglašavaju nebitnima ako ih nije dala određena zainteresirana stranka (članak 413. Zakona o građanskom postupku).

Sve sumnje u istinitost činjenice ili podjelu tereta dokazivanja rješavaju se na štetu stranke kojoj bi ta činjenica išla u prilog (članak 414. Zakona o građanskom postupku).

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

U portugalskom pravu utvrđuje se „inkvizitorno načelo”, što znači da sudac ima dužnost provoditi ili naložiti, po službenoj dužnosti, sve mjere koje su nužne za postizanje istinitog i pravednog rješenja spora u odnosu na činjenice koje je zakonito ovlašten ispitivati (članak 411. Zakona o građanskom postupku).

Sudac u bilo kojoj fazi postupka može pozvati stranke da osobno dođu na raspravu i dostave dokaze o činjenicama koje su važne za predmetnu odluku (članak 452. stavak 1. Zakona o građanskom postupku).

Na vlastitu inicijativu ili na temelju zahtjeva jedne od stranaka sud je dužan zatražiti informacije, tehnička mišljenja, planove, fotografije, crteže, predmete ili druge dokumente koji su nužni za razjašnjenje istine. Takvi se zahtjevi mogu upućivati službenim tijelima, strankama u postupku ili trećim osobama (članak 436. stavci 1. i 2. Zakona o građanskom postupku).

Kad to smatra primjerenim, sud na vlastitu inicijativu ili na zahtjev jedne od stranaka može provesti istragu predmeta ili osoba. Istraga se mora provoditi tako da se štiti privatnost, obiteljski život i ljudsko dostojanstvo te bi trebala biti usmjerena na razjašnjenje svih činjenica koje su važne za donošenje predmetne odluke. Ako to smatra nužnim, sud može provoditi terenske posjete ili narediti rekonstrukciju događaja (članak 490. stavak 1. Zakona o građanskom postupku).

Ako u okviru sudskog postupka postoje razlozi za pretpostavku da osoba koja nije pozvana kao svjedok ima saznanja o činjenicama koje su važne za donošenje ispravne odluke u predmetu, sudac bi trebao narediti pozivanje te osobe radi davanja iskaza na sudu (članak 526. stavak 1. Zakona o građanskom postupku).

Sudac može, na vlastitu inicijativu, tražiti i vještačenje (članak 477. Zakona o građanskom postupku).

Dužnost svih osoba da surađuju u otkrivanju istine ugrađena je u članak 417. Zakona o građanskom postupku.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Stranke svoje dokaze u pravilu navode u svojim podnescima, ponajprije pri podnošenju tužbe i u odgovoru na tužbu (npr. članci 552. i 572. Građanskog zakonika).

Zahtjev za izvođenje dokaza može se izmijeniti na pripremnom ročištu, a popis svjedoka može se izmijeniti do 20 dana prije rasprave (članak 598. Zakona o građanskom postupku).

Sud na pripremnom ročištu ili nalogom, kako je primjenjivo, utvrđuje koja su dokazna sredstva dopuštena i koji se dokazi mogu izvesti (članci 591. i 593. Zakona o građanskom postupku).

Dokazi se u načelu izvode na glavnoj raspravi. Međutim, sud iznimno može dopustiti izvođenje dokaza u ranijoj fazi (članak 419. Zakona o građanskom postupku).

Osim u slučajevima kad sudac izmijeni redosljed pravnih radnji, u skladu s člankom 604. stavkom 3. Zakona o građanskom postupku dokazi se izvode sljedećim redosljedom:

izjave stranaka

videosnimke ili zvučni zapisi

usmena objašnjenja vještaka

ispitivanje svjedoka.

Ako sudac, nakon što rasprava završi, smatra da nema dovoljno informacija, može ponovno sazvati raspravu radi saslušanja osoba koje želi saslušati ili može naložiti izvođenje drugih dokaza (članak 607. stavak 1. Zakona o građanskom postupku).

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Zahtjev za izvođenje dokaza može se odbiti ako je dostavljen nakon zakonom propisanog roka u tu svrhu ili ako ti dokazi nisu dopušteni.

U nastavku su navedeni neki od primjera situacija koje mogu dovesti do odbijanja, u cijelosti ili djelomično, zahtjeva za izvođenje dokaza:

ako je svjedokâ više nego što je dopušteno zakonom, neće se prihvatiti onaj broj svjedoka iznad tog ograničenja, ne dovodeći pritom u pitanje mogućnost da sudac, u iznimnim okolnostima, dopusti ispitivanje broja svjedoka iznad zakonski utvrđenog ograničenja (članak 511. Zakona o građanskom postupku)

ako je stranka navedena kao svjedok (članak 496. Zakona o građanskom postupku)

ako sudac za vrijeme prethodnog ispitivanja utvrdi da predloženi svjedok nije sposoban za svjedočenje (članak 513. Zakona o građanskom postupku)

ako je zatraženo da stranka svjedoči o činjenicama o kojima ne može svjedočiti (članak 454. Zakona o građanskom postupku)

općenito, ako sudac u okviru svojih diskrecijskih ovlasti smatra da su dokazi nevažni ili da se njihovim izvođenjem nastoji usporiti postupak (članak 6. Zakona o građanskom postupku).

Prema članku 417. stavku 2. Zakona o građanskom postupku, ako bi određeno dokazno sredstvo dovelo do povrede tjelesnog ili moralnog integriteta osobe, zadiranja u njezin privatni ili obiteljski život, dom, korespondenciju ili telekomunikacije ili ako bi se njime kršila obveza čuvanja poslovne tajne, obveza čuvanja povjerljivosti koju imaju državni službenici ili obveza čuvanja državne tajne, osoba pozvana da svjedoči može odbiti suradnju sa sudom. Međutim, ako se odbijanje temelji na obvezi čuvanja povjerljivosti, sud može provjeriti je li ono opravdano te osloboditi osobu od te obveze.

Stoga, ako se od portugalskog suda zatraži dostavljanje dokaza koje bi moglo dovesti do kršenja obveze čuvanja povjerljivosti, sud države članice podrijetla u obrascu zahtjeva mora navesti da želi da portugalski sud preuzme inicijativu za oslobađanje od obveze čuvanja povjerljivosti.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

Postoje sljedeća dokazna sredstva:

pretpostavke (članak 349. Građanskog zakonika)

priznanja dobivena svjedočenjem stranke (članak 352. Građanskog zakonika)

izjave stranke koje se razlikuju od priznanja (članak 466. Zakona o građanskom postupku)

dokumenti (članak 362. Građanskog zakonika i članak 423. stavak 1. Zakona o građanskom postupku); dokumentacija s dokazima uključuje mišljenja odvjetnika, pravnih stručnjaka ili drugih stručnjaka koja nisu dobivena vještačenjem koje je naložio sud (članak 426. Zakona o građanskom postupku) vještačenja (članak 388. Građanskog zakonika i članak 467. stavak 1. Zakona o građanskom postupku) sudske inspekcije (članak 390. Građanskog zakonika i članak 490. stavak 1. Zakona o građanskom postupku); dokazi dobiveni sudskim inspekcijama uključuju nekvalficirane sudske ocjene (članak 494. Zakona o građanskom postupku) svjedočenja (članak 392. Građanskog zakonika i članak 495. stavak 1. Zakona o građanskom postupku) izlaganje predmeta (članak 416. stavak 1. Zakona o građanskom postupku).

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Portugalsko građansko postupovno pravo temelji se na usmenom postupku i neposrednosti. Stoga u pravilu za vrijeme rasprave i suđenja vrijedi sljedeće: Predsjedavajući sudac osobno saslušava svjedoke i stranke (članci 452., 456., 457., 466., 500., 501., 503., 506., 518. i 520. Zakona o građanskom postupku). Ako imaju boravište izvan mjesta suda, svjedoci i stranke saslušavaju se putem videokonferencije. U posebnim situacijama (npr. bolest ili ozbiljne poteškoće s dolaskom na sud) svjedoci i stranke mogu se saslušati telefonom, bilo kojim drugim sredstvom izravne komunikacije koje odredi sud, pisanim putem ili sudac može otići do mjesta na kojem se nalaze i tamo ih ispitati. Iznimno, neki svjedoci imaju povlasticu svjedočenja pisanim putem. Sud može pozvati vještake da daju usmena objašnjenja za vrijeme rasprave. Vještaci iz službenih ustanova mogu se saslušati i putem videokonferencije s njihova radnog mjesta (članak 486. Zakona o građanskom postupku). Sud može provoditi terenske posjete ili narediti rekonstrukciju događaja, a u tom slučaju sa sućem ide i specijalist ako sudac to smatra potrebnim (članci 490. i 492. Zakona o građanskom postupku).

Odvjetnici svoje završne riječi iznose usmeno pred sućem.

Za razliku od toga, izvješća vještaka, dokumenti, mišljenja i pisani dokazi općenito, fotografije, videosnimke, zvučni zapisi i prikazi pokretnih predmeta unaprijed se uključuju u spis predmeta kako bi ih se moglo osporavati i ispitivati za vrijeme suđenja (članak 416. Zakona o građanskom postupku). Sud nekretnine ili pokretne predmete koji se ne mogu uključiti u postupak može pregledati za vrijeme glavne rasprave ili narediti vještačenje ili nekvalficiranu sudsku ocjenu tih predmeta (članak 416. Zakona o građanskom postupku).

U hitnim i opravdanim situacijama sudac može narediti izvođenje bilo kojeg dokaza u ranijoj fazi postupka (članak 419. Zakona o građanskom postupku). Ako osobe koje treba saslušati imaju boravište u inozemstvu, može ih se ispitati prije rasprave, na temelju molbe za pravnu pomoć, ili, ako su portugalski državljani, na temelju sudske zamolnice portugalskom konzulatu (članak 500. točka (b) Zakona o građanskom postupku). Ako se dokazi izvode u inozemstvu putem videokonferencije, obično se izvode za vrijeme glavne rasprave.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Da, dokazna vrijednost razlikuje se ovisno o prirodni svakog dokaznog sredstva (vidjeti odgovor na pitanje 1.3.).

U nastavku su navedeni neki primjeri u kojima su određena dokazna sredstva jača od drugih.

Svjedočenje nije dopušteno ako poslovna izjava, propisana zakonom ili koju su utvrdile stranke, mora biti u pisanom obliku ili dokazana u pisanom obliku (članak 393. stavak 1. Građanskog zakonika).

Svjedočenje nije dopušteno ni ako je događaj potpuno dokazan dokumentima ili drugim sredstvima s punom dokaznom snagom (članak 393. stavak 2. Građanskog zakonika).

Svjedočenje nije dopušteno ako se temelji na sporazumima koji su protivni vjerodostojnim ili privatnim ispravama s punom dokaznom snagom ili su njihov dodatak, bez obzira na to jesu li sporazumi sklopljeni prije izrade isprave, istodobno ili nakon toga (članak 394. stavak 1. Građanskog zakonika).

Pisano priznanje na sudu ima punu dokaznu snagu protiv osobe koja je izjavila priznanje (članak 358. stavak 1. Građanskog zakonika).

Priznanje izvan suda, u obliku vjerodostojne ili privatne isprave, smatra se dokazanim u skladu s uvjetima primjenjivima na te isprave, a ima punu dokaznu snagu ako je izjavljeno drugoj stranci ili njezinu zastupniku (članak 358. stavak 2. Građanskog zakonika).

Priznanje izvan suda koje nije u obliku dokumenta ne može se dokazati svjedočenjem ako svjedočenje nije dopušteno. Ako je svjedočenje dopušteno, sud slobodno ocjenjuje njegovu dokaznu snagu (članak 358. stavak 3. Građanskog zakonika).

Sud slobodno ocjenjuje nepisana priznanja na sudu i priznanja izvan suda izjavljena trećim osobama ili sadržana u oporuci (članak 358. stavak 4. Građanskog zakonika).

Priznanje nije dokaz protiv osobe koja ga je izjavila (članak 354. Građanskog zakonika): ako se smatra nedovoljnim u skladu sa zakonom ili se temelji na činjenicama čije je priznavanje ili ispitivanje zabranjeno zakonom; ako se temelji na činjenicama koje se odnose na nepovrediva prava; ako je priznata činjenica nemoguća ili je očito da ne postoji.

Nije dopušteno svjedočenje o fiktivnom sporazumu ili fiktivnom pravnom poslu ako se na njega pozivaju njegovi počinitelji (članak 394. Građanskog zakonika).

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

Da, a posebno u sljedećim slučajevima:

ako se zakonom zahtijeva, kao oblik poslovne izjave, dokument s određenom razinom formalnosti, takav dokument ne može se zamijeniti drugim dokaznim sredstvom ili drugim dokumentom, osim ako taj dokument ima veću dokaznu snagu (članak 364. stavak 1. Građanskog zakonika)

ako se zakonom za postojanje određene pravne činjenice ili za dokaz o toj činjenici zahtijevaju određene formalnosti, te se formalnosti ne smiju izostaviti (članak 220. Građanskog zakonika).

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Sve osobe, bez obzira na to jesu li stranke u postupku, moraju surađivati u otkrivanju istine. Moraju odgovarati na sva pitanja, sudjelovati u nužnim istragama, dostaviti ono što se od njih traži i izvršavati propisane radnje (članak 417. stavak 1. Zakona o građanskom postupku).

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Sljedeće osobe mogu odbiti svjedočiti, osim u postupcima čija je svrha potvrditi rođenje ili smrt djeteta (članak 497. stavak 1. Zakona o građanskom postupku):

rođaci u uzlaznoj liniji u predmetima koji se odnose na njihove potomke i posvojitelji u predmetima koji se odnose na njihovu posvojenu djecu i obrnuto punac ili punica odnosno svekar ili svekrva u predmetima koji se odnose na njihova zeta odnosno njihovu snahu i obrnuto

bračni drug ili bivši bračni drug u predmetima u kojima je jedna od stranaka drugi bračni drug ili bivši bračni drug

osobe koje s jednom od stranaka u predmetu žive ili su živjele u izvanbračnoj zajednici u uvjetima sličnima bračnim drugovima.

Sudac je dužan obavijestiti navedene osobe da mogu odbiti svjedočiti (članak 497. stavak 2. Zakona o građanskom postupku).

Svjedoci koji su obvezni čuvati poslovnu tajnu, svjedoci koji su u svojstvu državnih službenika obvezni čuvati tajnu i svjedoci koji su obvezni čuvati državnu tajnu mogu odbiti svjedočiti o činjenicama obuhvaćenima tom tajnom (članak 497. stavak 3. Zakona o građanskom postupku).

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Odbijanje polaganja prisega izjednačeno je s odbijanjem svjedočenja, a sud u oba slučaja može takvom svjedoku izreći novčanu kaznu (članak 417. stavak 2., članak 459. i članak 513. Zakona o građanskom postupku).

Ako se svjedok neopravdano ne pojavi na sudu, sud mu može izreći novčanu kaznu ili izdati nalog da se svjedoka dovede pred sud pod prisilom (članak 508. stavak 4. Zakona o građanskom postupku).

Lažno svjedočenje je kazneno djelo (članak 360. portugalskog Kaznenog zakonika).

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Osobe koje nisu mentalno sposobne svjedočiti o činjenicama koje se trebaju dokazati ne smiju biti svjedoci (članak 495. Zakona o građanskom postupku).

Sudac je dužan ocijeniti sposobnost osoba koje su pozvane kao svjedoci.

Osobama koje bi mogle svjedočiti u svojstvu stranaka u postupku zabranjeno je svjedočiti u svojstvu svjedoka (članak 496. Zakona o građanskom postupku).

Osobe s pravnom i poslovnom sposobnošću, odrasle osobe u pratnji asistenta, pratitelji djece, pravne osobe i trgovačka društva mogu svjedočiti kao stranke, u skladu s člankom 453. Zakona o građanskom postupku.

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Svjedoci svjedoče na glavnoj raspravi osobno ili putem videokonferencije (članak 500. Zakona o građanskom postupku), osim u sljedećim okolnostima:

kad se dokazi izvode u ranijoj fazi (to je moguće ako postoji opravdan strah da bi moglo biti nemoguće ili vrlo teško uzeti iskaz od određene osobe)

dokazi se izvode na temelju molbe za pravnu pomoć ili na temelju sudske zamolnice portugalskom konzulatu

dokazi se izvode u domu osobe ili sjedištu službe (povlastica koja se odobrava predsjedniku Republike i stranim diplomatskim predstavnicima pod uvjetima reciprociteta)

kad osoba ne može doći na sud

kad se koriste povlasticom pisanog svjedočenja.

Svjedok mora svjedočiti točno i pritom navesti razloge zbog kojih zna za određene činjenice i okolnosti u kojima ih je saznao, a taj razlog u što većoj mjeri mora biti detaljno opisan i potkrijepljen (članak 516. stavak 1. Zakona o građanskom postupku).

Ispitivanje provodi odvjetnik stranke koja je pozvala svjedoka. Odvjetnik druge stranke može svjedoku postavljati pitanja o činjenicama obuhvaćenima svjedočenjem u svrhu dopune ili pojašnjenja svjedočenja (članak 516. stavak 2. Zakona o građanskom postupku).

Sudac ne smije dopustiti odvjetnicima da budu nepristojni prema svjedocima i da im postavljaju pitanja i iznose razmatranja koja su nevažna, sugestivna, zavaravajuća ili zlonamjerna (članak 516. stavak 3. Zakona o građanskom postupku).

Ispitivanje i unakrsno ispitivanje provode zastupnici stranaka, ne dovodeći u pitanje informacije koje je zatražio sudac ili pitanja koja sudac smatra važnima za utvrđivanje istine (članak 516. stavak 4. Zakona o građanskom postupku).

Sudac ispitivanje provodi sam ako je to nužno radi osiguranja smirenosti svjedoka ili okončanja neprimjerenog unakrsnog ispitivanja (članak 516. stavak 5. Zakona o građanskom postupku).

Prije odgovaranja na pitanja koja su mu postavljena svjedok se može upoznati sa spisom predmeta, zatražiti da mu se pokažu određeni dokumenti koji čine dio spisa predmeta ili dostaviti dokumente kojima potvrđuje svoje svjedočenje. Prihvaćaju se i uključuju u spis samo dokumenti koje odgovarajuća stranka nije mogla ponuditi (članak 516. stavak 6. Zakona o građanskom postupku).

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Da, osobito u situacijama predviđenima u sljedećim člancima Zakona o građanskom postupku:

članak 421. – ograničenja izvanpostupovne vrijednosti dokaza

članci 444., 446. i 451. – podnošenje prigovora protiv dokumenata, osporavanje vjerodostojnosti dokumenata i ukazivanje na netočnost sudskih akata

članak 464. – proglašavanje priznanja ništavnim

članak 490. – kršenje prava na privatnost, obiteljski život i ljudsko dostojanstvo

članak 514. – osporavanje svjedočenja na temelju istih razloga zbog kojih se sudac mora usprotiviti svjedočenju.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Da, priznanje kojim stranka priznaje određenu činjenicu koja joj ide na štetu, a suprotnoj stranci na korist, dobiva se svjedočenjem stranke (članak 352.

Građanskog zakonika i članak 452. Zakona o građanskom postupku).

Isto se odnosi na izjave koje su stranke, na zahtjev druge stranke, dale prije početka rasprave u prvom stupnju, a koje se odnose na činjenice u kojima su osobno sudjelovale ili koje su izravno saznale (članak 466. stavak 1. Zakona o građanskom postupku).

Sud slobodno ocjenjuje izjave stranaka, osim ako uključuju priznanje (članak 466. stavak 3. Zakona o građanskom postupku).

U vezi s tim vidjeti i odgovor na pitanje 2.6.

Relevantne poveznice

[Portugalski Građanski zakonik](#)

[Portugalski Zakon o građanskom postupku](#)

Posljednji put ažurirano: 23/11/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.